

■ ■ ■ Det er ikke dårligere tider der ute eller manglende etterspørsel her hjemme som ligger bak norsk økonomis utflating. Da er heller ikke mer oljepenger brukt på velferd den rette medisin.

Bruk pengene smartere

ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

Det er mye som tyder på at norsk økonomi har mistet farten. Ingen krise, men veksten i verdiskapningen og i investeringene på fastlandet har flatet ut i forhold til perioden før og rett etter finanskrisen.

At veksten flater ut og til og med faller i perioder, er ikke unormalt, tvert imot. Konjunkturer svinger. Er problemet manglende etterspørsel, slik som under finanskrisen, er virkemiddelet enkelt: økt offentlig pengebruk og/eller lavere renter.

Men hva om norsk økonomi går for full kapasitet? Hva om det vi ser ikke er avtagende etterspørsel, men en økonomi som allerede har utnyttet sine tilgjengelige ressurser fullt ut og dermed ikke klarer å skape så mye nytt?

Investering og forbruk flater nemlig ut, til tross for solid vekst i husholdningenes kreditttilførsel, en relativ lav arbeidsledighet (3,5 prosent AKU ledighet i august), og solid lønnsvekst også i år.

Det er med andre ord ikke mangel på etterspørsel (hverken fra utlandet eller her hjemme) eller noen kredittørke som bremser veksten i fastlandet, men at økonomien går for full kapasitet og dermed ikke har ledige ressurser den kan bruke. Vi er rett og slett blitt mindre produktive; vi skaper mindre nytt per sysselsatt enn vi gjorde for en tid tilbake.

En mulig årsak kan være at produktivitetstiltakene fra petroleumsvirksomheten til fastlandet har avtatt de siste par årene, noe kollega Leif Anders Thorsrud og undertegnede har dokumentert i en forskningsrapport som ble omtalt i DN i september. I samme rapport finner vi isteden at mye av stimulansen til fastlandet har kommet gjennom økte oljepriser. Problemet er imidlertid at den høye oljeprisen ikke øker produktiviteten vår. Den sender i stedet kostnader og lønninger

■ **ENDRE KURS.** Politikerne bør gjøre de smarte valgene nå for at norsk økonomi lettere skal kunne omstille seg hvis oljeprisen faller. Her fra leteriggjen «Ocean Vanguard». Foto: Eivind Senneset

i været, noe som har svekket konkurransevnen til norsk økonomi betydelig.

I så tilfelle er årsaken til oppbremsingen i norsk økonomi strukturell. Det er med andre ord det underliggende vekstpotensialet det er noe i veien med, ikke de konjunkturrelle kortsiktige svingningene.

Strukturelle problemer krever ny teknologi, smarte investeringer og en bedre utnyttelse av ressursene. Det krever politikere som tar i bruk målrettede virkemidler som stimulerer til vekst.

Handlingsregelen sikrer ikke dette. Dens pengerikdom har isteden ført til at vi har fjernet enhver diskusjon av hvordan vi kan få mest igjen for oljepengene, dvs. hvordan vi kan utnytte knappe ressurser best mulig. Isteden synes politikere å mene at de kan bruke oljepengene på hva de vil, bare de ikke overskrider grensen på fire prosent av avkastningen.

Eller som SV så enkelt og ubekymret sier det på sin hjemmeside: «Oljefondet vokser hvert år, noe som betyr at vi har stadig mer oljepenger

Disse problemene krever ny teknologi, smarte investeringer og bedre utnyttelse av ressursene

å bruke til velferd.»

Regjeringen synes å være bekymret for Norges strukturelle problemer. Ord som oljeavhengighet ble nevnt flere ganger i valgkampen. Men konsekvensen av de såkalt harde budsjettforhandlingene med blant annet KrF, var å øke oljepengebruken til velferdsgodene ytterligere, gjennom blant annet å øke kontantstøtten.

Nå er det vanskelig å forstå hvordan man egentlig kan kalle budsjettforhandlinger som ender med å øke rammene ytterligere, for harde forhandlinger. Det er i hvert fall ikke i nærheten av hva politikere i de kriserammede landene i sør Europa forbinder med harde forhandlinger. Der handler det om å unngå kutt, ikke om hvor

mye man skal øke pengebruken.

Og noe mindre oljeavhengige tror jeg heller ikke vi har blitt, hvis det da er et mål i seg selv.

Men regjeringen har fortsatt muligheten til å få til en retningsendring. Og den kan slå to fluer i en smekk. Ved å dreie offentlig pengebruk, inklusive oljepengebruken, mot smarte investeringer, bedret infrastruktur samt tiltak til å bringe frem ny kunnskap gjennom forskning og utvikling, kan vi øke ressursutnyttelsen i norsk økonomi i dag. Dette vil gjøre oss mer produktive, noe som også vil styrke næringslivets evne til å konkurrere den dagen oljen (nesten) tar slutt. Så var da også dette intensjonene bak handlingsregelen.

For tiden er oljeprisen høy, men den kan falle dersom skifergassproduksjonene tar av, flere nyoppdagede felt eller andre energiformer utvikles, eller hvis verden rett og slett opplever et kraftig tilbakefall. Da vil norsk økonomi ha mindre mulighet for å omstille seg enn det den har nå.

Derfor må politikerne gjøre de smarte valgene nå.

■ *Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI*

FLERE INNLEGG
Side 44 – 46

Innlegg
Tenk nytt før ny gjeldskrise

Christian Poppe og Arne Dulsrud

Når utgangspunktet er galt

Ragnhild Lied

Gjensidig nytte

Pål Pedersen

Nøytral monopolist er best

Jane Sæthre

Bybanen er en fiasko

Christian J. Lien

GJESTEKOMMENTAR – ØKONOMI

STEINAR HOLDEN

ROGER BJØRNSTAD

HILDE C. BJØRNLAND

ØYSTEIN DØRUM

STEINAR JUEL

PER RICHARD JOHANSEN